

ALLERGIK KONYUNKTIVITNI DAVOLASHDA NATRIY KROMOGLIKAT GURUHI DORI VOSITALARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Safarov Jahongir Oripovich

Safarov Orif Murodullayevich

Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro davlat Tibbiyot instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7371719>

Annotatsiya. *Ishning maqsadi — natriy kromoglikat guruhi (O'zbekiston) preparatining allergik konyunktivitni davolashda samaradorligi va tolerantligini o'rganish. Natriy guruhidagi kromoglikatning mahalliy preparatini qo'llash bemorlarning sub'ektiv shikoyatlarini kamaytirishga va bemor va tibbiyot muassasasi uchun arzon narxda maksimal terapevtik natijaga erishishga imkon beradi. Natriy guruhidagi kromoglikatning mahalliy preparatiga nojo'ya ta'sirlar va intolerans holatlari bizning tadqiqotlarimizda aniqlanmagan.*

Kalit so'zlar: *allergik konyunktivit, semiz hujayra membranasi stabilizatorlari, natriy kromoglikat, allergik shish, follikullar.*

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕПАРАТОВ ГРУППЫ КРОМОГЛИКАТА НАТРИЯ В ЛЕЧЕНИИ АЛЛЕРГИЧЕСКИХ КОНЪЮНКТИВИТОВ

Аннотация. *Цель работы - изучить эффективность и переносимость препаратов кромогликата натрия (Узбекистан) при лечении аллергических конъюнктивитов. Применение местного препарата кромогликата натрия группы позволяет снизить субъективные жалобы больных и добиться максимального терапевтического результата при небольших затратах для больного и лечебного учреждения. Побочных эффектов и случаев непереносимости местного препарата натрия кромогликата в наших исследованиях не выявлено.*

Ключевые слова: *аллергический конъюнктивит, стабилизаторы мембран тучных клеток, кромогликат натрия, аллергический отек, фолликулы.*

EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF A SODIUM CROMOGLYCATATE GROUP DRUG IN THE TREATMENT OF ALLERGIC CONJUNCTIVITIS

Abstract. *Purpose: to study the effectiveness and tolerability of sodium cromoglycate (Uzbekistan) in the treatment of allergic conjunctivitis. The use of domestic medication of the sodium cromoglycate group reduces the patients' subjective complaints and helps achieve a maximum therapeutic effect at a price affordable by the patient and the clinic. No side effects or cases of intolerance to the drug of sodium cromoglycate group used have been revealed.*

Keywords: *allergic conjunctivitis, mast cell membrane stabilizers, sodium cromoglycate, allergic edema, follicles.*

Allergik kasalliklar dunyo aholisining o'rtacha 10% ni qamrab oladi, turli mamlakatlarda, mintaqalarda va aholining ayrim guruhlarida 1 dan 50% gacha. Allergiya bilan kasallanish darajasi yuqori bo'lgan hududlarda allergenlarga yuqori sezuvchanlik mehnatga layoqatli yoshdagi odamlarning ijtimoiy faolligini cheklovchi asosiy sabablardan biridir [1-5]. An'anaga ko'ra, dorilar nazorat ostida klinik sinovlar asosida tanlanadi. Terapiyaning asosiy maqsadlari - allergiya sababini aniqlash, kasallikning kuchayishini oldini olish, bemorning normal faoliyatini ta'minlash, kasallikning og'ir shakllarini rivojlanishining oldini olish, birga keladigan kasalliklarni davolash va hayot sifatini yaxshilash. [1—7].

Allergik kon'yunktivitni davolashda ishlatiladigan dorilarga quyidagilar kiradi: 1) semiz

hujayra membranasi stabilizatorlari; 2) H1-gistamin retseptorlari blokatorlari; 3) tez ta'sir ko'rsatadigan gistamin retseptorlari blokatorlari va semiz hujayra stabilizatorlarining qattiq birikmalari, ammo yopiq burchakli glaukoma bilan og'rigan bemorlarda qo'llash mumkin emas; 4) yallig'lanish va allergiyaning umumiy simptomlarini yengillashtiradigan kortikosteroidlar, ammo orqa subkapsulyar katarakt xavfini oshiradi, ikkilamchi infeksiya, ko'z ichi bosimining oshishi (IOP), yara bitishini sekinlashtiradi; 5) nosteroid yallig'lanishga qarshi (NYQ), yallig'lanishning ekssudativ ko'rinishlarini cheklaydi [1—8].

Semiz hujayra membranasi stabilizatorlarining antiallergik ta'sirining muhim jihati adrenergik retseptorlarning katexolaminlarga sezuvchanligini oshirishdir. Bundan tashqari, dorilar xlor kanallarini blokirovka qilish va parasempatik tugunlarning depolarizatsiyasini oldini olish qobiliyatiga ega. Shunday qilib, shilliq qavatning hujayra infiltratsiyasi jarayonlariga va kechiktirilgan yuqori sezuvchanlik reaksiyasining rivojlanishiga qarshilik mavjud. Semiz hujayra blokatorlarining samaradorligi sekin bo'lsada, uzoq davom etadi [9—13].

Uzoq muddatli kursni qo'llash zarurati tufayli, samaradorlik va xavfsizlik bilan bir qatorda, bemorlar uchun antiallergik preparatlarning mavjudligi katta ahamiyatga ega. Shu sababli, allergik patologiyaning zamonaviy farmakoterapiyasining tendentsiyalaridan biri mahalliy dori vositalaridan foydalanishning ko'payishi bo'lib, bu asosan ularning arzonligi bilan bog'liq.

Allergik ko'z kasalliklarini davolashda farmakoterapevtik yondashuvlarning yangilanishi va rivojlanishi va farmatsevtika bozorida mahalliy antiallergik dori vositalarining yetishmasligi munosabati bilan "samaradorlik / xavfsizlik / narx" ning optimal nisbati bilan dori vositalarini ishlab chiqish va tanlash zarurati tug'iladi. [14].

Biz o'rganayotgan kromoglikat natriy guruhining (O'zbekiston) mahalliy dori vositasi semiz hujayra stabilizatori bo'lib, tarkibiga kromoglikat kislotaning dinatriy tuzi kiradi. Terapevtik ta'sir kromoglik kislotasining membranani barqarorlashtiruvchi ta'siridan iborat bo'lib, u mast hujayralarining degranulyatsiyasini va ulardan gistamin, bradikinin, leykotrienlar (shu jumladan sekin reaksiyaga kirishuvchi anafilaktik moddasi), prostaglandinlar va boshqa biologik faol moddalarni chiqarishni oldini oladi. Preparatning klinik sinovlari O'zbekiston Respublikasi Farmatsevtika qo'mitasi va Bioetika qo'mitasining ko'rsatmalariga asosan o'tkazildi. Tadqiqotlarimiz natijalariga ko'ra, preparat respublikada allergik konyunktivitni davolash uchun antiallergik vosita sifatida foydalanish uchun tasdiqlangan (No112/102OS/108Uz2018/1145).

Shu munosabat bilan ushbu ishning **maqsadi** allergik konyunktivitni davolashda natriy guruhi kromoglikatning mahalliy preparatining samaradorligi va bardoshlilikini o'rganishdir.

MATERIAL VA USULLAR

Biz allergik konyunktivit bilan og'rigan 18 yoshdan 60 yoshgacha bo'lgan 60 nafar bemorda (120 ko'z), shu jumladan 28 erkak va 32 ayolda ko'rish organining holatini o'rgandik va shikoyatlar va anamnestik ma'lumotlarni diqqat bilan to'pladik. Yu.F Maichuk tomonidan ishlab chiqilgan tasnif sxemasiga ko'ra. [1], allergik kasallanishlarning klinik ko'rinishiga qarab, bemorlarni quyidagi guruhlarga bo'lishdi: konyunktiva giperemiyasi - 16 bemor, o'tkir allergik ko'z qovoqlari shishi - 10, follikulyar konyunktivit - 10, so'rg'ichsimon konyunktivit - 3, blefarokonyunktivit - 21, teri dermatiti - 3 bemor. Terapiyaga qarab, bemorlar klinik ko'rinishlari bo'yicha bir xil bo'lgan ikki guruhga bo'lingan. Asosiy guruhda (30 bemor) natriy kromoglikat (O'zbekiston) instilatsiyasi, 4 hafta davomida kuniga 4 marta 2 tomchidan buyurildi. Nazorat

guruhida (30 bemor) xuddi shu sxema bo'yicha natriy guruhining kromoglikatning xorijiy preparati tomizilgan. Ikkala guruhdagi bemorlar ham umumiy antigistaminlarni kiritish bilan asosiy terapiyani o'tkazdilar.

Oftalmologik tadqiqot usullari (viziometriya, fokal yoritish ostida tekshirish, biomikroskopiya) bilan bir qatorda, jarayonning etiologiyasini aniqlash uchun kasallikning remissiya davrida o'ziga xos allergenlar uchun allergologik testlar o'tkazildi.

Jadval 1. Davolash paytida allergik shishlarda klinik ko'rinishlarning dinamikasi

Simptom	Nazorat guruh n = 10		Asosiy guruh n = 10	
	2hafta	4 hafta	2 hafta	4 hafta
Qovoqlarning allergik shishi	1 (10 %)	—	2 (20 %)	—

Eslatma. n — ko'zlar miqdori.

Jadval 2. Davolash paytida konyunktiva giperemiyasida klinik ko'rinishlarning dinamikasi

Simptom	Nazorat guruh n = 16		Asosiy guruh n = 16	
	2hafta	4hafta	2hafta	4 hafta
Konyunktiva giperemiyasi	10 (63,3 %)	2 (10 %)	11 (66,6 %)	4 (25 %)

Eslatma. n — ko'zlar miqdori.

Jadval 3. Davolash paytida follikulyar kon'yunktivitda klinik ko'rinishlarning dinamikasi

Simptom	Nazorat guruh n = 10		Asosiy guruh n = 10	
	2 hafta	4 hafta	2 hafta	4 hafta
Donador follikulalar	2 (20 %)	—	3 (30 %)	—
Ko'p sonli follikulalar	4 (40 %)	2 (20 %)	4 (40 %)	2 (20 %)

Eslatma. n — ko'zlar miqdori.

NATIJARLAR

Respublika allergologiya markazida remissiya davrida o'tkazilgan allergologik tekshiruvlar ko'zning allergik shikastlanishining asosiy sabablarini begona o'tlar (33 foiz), chang (26 foiz) va epidermal allergenlar (19 foiz) ekanligi, 22 foiz holatda poliallergiya aniqlanganligini ko'rsatdi. Allergik shish, ko'z qovoqlari terisi dermatiti va blefarokonyunktivit bilan og'rikan bemorlar ko'zlarida qichishish, qizarish, begona jism hissi haqida shikoyat qildilar (68 ko'z). Kasallikning follikulyar (8,6%) va so'rg'ichsimon(11,8%) shakllari bilan og'rikan bemorlar asosan fotofobiya, lakrimatsiya, qichishish, begona jismni his qilish, ipli shilliq ajralma, ularni olib tashlangandan so'ng simptomlarning kamayishi haqida shikoyat qildilar. Ko'z qovoqlari konyunktivasining allergik shishi bo'lgan asosiy guruhdagi bemorlarda 2 haftalik davolanishdan so'ng, klinik ko'rinishlar pasaygan va faqat 20% hollarda saqlanib qolgan, davolash tugashi bilan to'xtagan. (jad. 1).

Nazorat guruhining 5 nafar bemorida kuzatilgan ko'z qovoqlarining allergik shishi ikkinchi haftaning oxiriga qadar 10% hollarda saqlanib qoldi, davolanish oxirida allergik yallig'lanish belgilari to'xtatildi. 2-jadvaldan ko'rinib turibdiki, davolanishning ikkinchi haftasi oxirida bemorlarning asosiy guruhida ko'z qovoqlari konyunktivasining giperemiyasi 66,6% (11 ko'z) da tashxis qo'yilgan, davolash oxirida u saqlanib qolgan 25% hollarda. Nazorat guruhidagi bemorlarda, ikkinchi haftaning oxiriga kelib, ko'z qovoqlari konyunktivasining giperemiyasi 63,3% (10 ko'z) da saqlanib qolgan, davolash oxirida u faqat 10% hollarda qayd etilgan. Follikulyar konyunktivit bilan og'rikan bemorlarning asosiy guruhida davolanishning 2-haftasida 30% hollarda donador follikullar kuzatilgan va davolash kursining oxiriga kelib ular yo'qolgan. (jad. 3). 3 bemorda kuzatilgan ko'plab follikullar 40% hollarda davolanishning ikkinchi haftasi oxirigacha va 20% hollarda 4-haftaning oxiriga kelib saqlanib qoldi. Bemorlarning nazorat guruhida 2 bemorda aniqlangan bitta follikullar 20% hollarda davolanishning 2-haftasi oxirida kuzatildi, 4 haftalik terapiyadan so'ng follikullarning to'liq rezorbsiyasi kuzatildi. Davolashning 2-haftasiga kelib, 40% hollarda ko'p sonli follikullar kuzatildi, davolanish oxirida follikullar yo'qoldi.

Tadqiqot boshlanishidan oldin asosiy va nazorat guruhlaridagi bemorlarning asosiy shikoyati ko'zlardagi qum hissi (mos ravishda 77,7% va 78,4%), og'ir konyunktiva giperemiyasi (mos ravishda 36,7% va 56,7%), lakrimatsiya edi. (36,7% va 40% mos ravishda) va ko'zlardagi qichishish (mos ravishda 56,7 va 40%). 4-jadvaldan ko'rinib turibdiki, har ikkala guruhdagi bemorlar ham xuddi shunday terapevtik ta'sirga ega. Davolashning oxiriga kelib, kuzatilgan bemorlar sezilarli ijobiy dinamikani va allergik yallig'lanish belgilarining yengilligini ko'rsatdi. Asosiy va nazorat guruhlarida davolash samaradorligi mos ravishda 95,9 va 97,6% ni tashkil etdi.

Jadval 4. Davolash paytida subyektiv shikoyatlar darajasini baholash

Ballar	Asosiy guruh n = 30		Nazorat guruh % n = 30	
	davolashdan oldin	davodan so'ng	davolashdan oldin	davodan so'ng
Qichishish				
0	0	97	0	98,4
1	16,6	3	16,7	0
2	26,7	0	43,3	0
3	56,7	0	0	0
Qum tiqilish hissi				
0	0	98,6	0	97,3
1	0	1,4	0	2,7
2	22,3	0	21,6	0
3	77,7	0	78,4	0
Konyunktiva giperemiyasi				
0	0	94,6	0	97
1	3	0	6,7	0

2	60	6,6	36,6	0
3	36,7	0	56,7	0
Yosh ajralishi				
0	43,3	96,3	40	97,6
1	3,3	3	10	0
2	36,7	3	40	0
3	16,7	0	10	0

Eslatma. n — ko'zlar miqdori.

Jadval 5. Ikkala guruhdagi bemorlarda dori vositalarining samaradorligi va bardoshlilikini baholash

Ko'rsatkichlar	Asosiy guruh, %				Nazorat guruhi, %			
	Ballar							
	0	1	2	3	0	1	2	3
Samaradorligi	0	0	6,6	95,9	0	0	0	97,6
Bardoshlilik	0	0	0	100	0	0	0	100

Davolash jarayonida natriy guruhining mahalliy preparati kromoglikatning toksik ta'siri yo'qligi aniqlandi. Uzoq muddatli foydalanish bilan hech qanday nojo'ya ta'sirlar topilmadi. Ikkala guruhda davolanishning bardoshlilik yuqori deb baholandi va 100% ni tashkil etdi. (jad. 5)

XULOSALAR

1. Allergik konyunktivitni asosiy davolash fonida natriy guruhi kromoglikatining mahalliy preparatini qo'llash bemorlarning subyektiv shikoyatlarini bartaraf etishga va 95,9% hollarda sezilarli klinik ta'sirga yordam beradi.

2. Natriy kromoglikat guruhining mahalliy preparatidan foydalanish bemor va tibbiyot muassasasi uchun arzon narxda maksimal terapevtik natijaga erishish imkonini beradi.

3. Natriy kromoglikatning guruhidagi mahalliy preparatiga nojo'ya ta'sirlar va preparatni ko'tara olmaslik holatlari bizning tadqiqotlarimizda aniqlanmadi.

REFERENCES

1. Майчук Ю.Ф. Сезонный поллинозный конъюнктивит — самая распространенная форма глазных аллергозов. Часть I. Эпидемиология, этиология, патофизиология, клиника, диагностика. Российский офтальмологический журнал. 2010; 3 (1): 37—41. [Maychuk Yu.F. Seasonal pollinosis conjunctivitis is the most common form of eye allergosis. Part I. Epidemiology, etiology, pathophysiology, clinic, diagnostics. Russian Ophthalmological Journal. 2010; 3 (1): 37—41 (in Russian)].
2. Бахритдинова Ф.А. Этиопатогенез, клинико-эпидемиологические особенности и лечение аллергических конъюнктивитов при поллинозах в условиях Узбекистана. Москва: Мысль; 2000. [Bakhritdinova F.A. Etiopathogenesis, clinical and epidemiological

- features and treatment of allergic conjunctivitis with pollinosis in Uzbekistan. Moscow: Misl; 2000 (in Russian)].
3. Нероев В.В., Вахова Е.С. Аллергические конъюнктивиты. Офтальмология: Национальное руководство. В кн.: Аветисов С.Э., Егоров Е.А., Мошетова Л.К. и др., . 2-е изд. Москва: ГЭОТАР-Медиа; 2018: 442—56. [Neroev V.V., Vakhova E.S. Allergic conjunctivitis. Ophthalmology: National Guide. In the book: Avetisov S.E., Egorov E.A., Moshetova L.K., et al., eds. 2nd ed
 4. Одилова Г.Р., Худдиева Н.Ю. Optical Coherence Tomography // Central Asian journal of medical and natural sciences: 02 Issue: 05 | Sep-Oct 2021 ISSN: 2660-4159 Published by "CENTRAL ASIAN STUDIES" <http://www.centralasianstudies.org>
 5. Худдиева Н.Ю. Shishasimon tana destruksiyasini konservativ davolashda seavit preparatining samaradorligi. Academic researchineducational sciences ISSN 2181-1385 Volume 2, Issue 10 October 2021 <https://slib.uz/ru/journal/view?id=131>
 6. Худдиева Н.Ю., Хасанов М.Х. Примеренение препарата препарата "Офтальрон в лечении синдрома сухого глаза у больных сахарным диабетом. Тиббиётда янги кун журнал 2 (34/3) 2021
 7. Xuddieva Nargiza Yuldashevna. BIRLAMCHI OCHIQ BURCHAKLI GLAUKOMA KASALLIGIDA SLEZAVIT PREPARATINING NEYROPOTEKTIV TERAPIYANING TARKIBIY QISMI SIFATIDA ISHLATILISHI. Volume 2 Issue 6, June 2022, Pages 508-512 https://oriens.uz/media/journals/ORIENS_Volume_2__ISSUE_6.pdf
 8. Odilova, Guljamol Rustamovna; Xuddieva Nargiza Yuldashevna. ADENOVIRUSLI KERATOKONJUNKTIVIT BILAN KASALLANGAN BEMORLARNI AMBULATOR SHAROITDA TASHXISLASH VA DAVOLASH. Volume 2 Issue 6, June 2022Pages 503-507 https://oriens.uz/media/journals/ORIENS_Volume_2__ISSUE_6.pdf
 9. Одилова Г.Р., Худдиева Н.Ю. Диагностика и лечение больных с аденовирусным кератоконъюнктивитом в амбулаторных условиях. Volume: 24 2022 ISSN: 2545-0573, Pages 836-839 <http://www.gospodarkainnowacje.pl/index.php/poland>
 10. Xuddieva Nargiza Yuldashevna. Slezavit as a component of neuroprotective Therapy for primary open angle glaucoma. Volume: 9/2022 june 18, Pages 93-95 <https://geniusjournals.org/index.php/emrp/article/view/1726>
 11. Xuddieva Nargiza Yuldashevna. Pallada preparatining alergik konyunktivit, adenovirusli keratokonyunktivit, va keratokonusni davolashda ishlatilishi. Volume 2 Issue 4, April 2022 Pages 360-364 <https://www.oriens.uz/journal/article/pallada-preparatining-allergik-konyunktivit-adenovirusli-keratokonyunktivit-va-keratokonusni-davolashda-ishlatilishi/>
 12. Xuddieva Nargiza Yuldashevna. Use of Pallada in the treatment of allergic conjunctivitis, adenovirus keratoconjunctivitis and keratoconus. Volume: 03 Issue: 02| Mar-Apr 2022 Pages 343-346 <https://cajmns.centralasianstudies.org/index.php/CAJMNS/article/view/673/621>
 13. Xuddieva Nargiza Yuldashevna. The Effectiveness of the Drug Siavit in the Conservative Treatment of the Destruction of the Vitreous Body. Volume: 02 Issue: 05 | Sep-Oct 2021 ISSN: 2660-4159 , 174-182 ,<https://cajmns.centralasianstudies.org/index.php/CAJMNS>
 14. Худдиева Н.Ю. Препарат слезавит в качестве компонента нейропротективной терапии первичной открытоугольной глаукомы. Volume: 24 2022 ISSN: 2545-0573 Pages 832-835 <http://www.gospodarkainnowacje.pl/index.php/poland>

15. Xuddieva Nargiza Yuldashевна. PERIFERIK RETINAL KO'Z YIRTILISHI DIAGNOSTIKASIDA OPTIK KOGERENT TOMOGRAFIYASI. VOLUME 1 | ISSUE 8 ISSN 2181-1784.
<https://cajmns.centralasianstudies.org/index.php/CAJMNS/article/view/673/621>
16. Murodullayeva Nargiza Oripovna БОЛАЛАРДА КЎРУВ НЕРВИ АТРОФИЯЛАРИНИ ДАВОЛАШ УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. VOLUME 1 ISSUE 6 UIF-2022: 8.2 | ISSN: 2181-3337 Pages 133-137 <https://doi.org/10.5281/zenodo.7086778>
17. G. R. Odilova // FEATURES OF THE VITREOUS BODY STRUCTURE IN PATIENTS WITH DIABETES MELLITUS // EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE Vol. 2 No. 9 (Sep - 2022) EJMMIP ISSN: 2795-921X . 29-32. ISSN (Online): 0493-2137 E-Publication: Online Open Access Vol:65 Issue:4: 2022 18-25.
18. Boboeva Rano Rakhimovna « Investigation of Rutan's choleric activity in drug hepatitis» //International Journal For Innovative Engineering and Management Research 275-278 . Volume-10/Issue-4
19. Бобоева Раъно Рахимовна //»Экспериментал ўткир гепатитда силибор ва рутаннинг жигарнинг сафро ажратиш фаолиятига таъсирини баҳолаш» // International scientific journal science and innovation (uif: 8.2)
20. Бобоева Раъно Рахимовна// ”Ўткир токсик гепатит моделида рутаннинг дорилар биотрансформацияси ва глюкуронизациясига таъсирини аниқлаш” // International scientific journal volume 1 issue 6 uif-2022: 8.2 | issn: 2181-3337 28-32.
21. Boboyeva R.R., Abdulladjanova N.G./// Legalon va rutanning tajribaviy o'tkir gepatitda jigar biliar funksiyasiga ta'sirini qiyosiy baholash usuli//. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 1 | ISSUE 10 ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2021: 5.423 285-295
22. Boboeva R.R Mavlonov A.A Jurayeva G.B. ” Choleric activity of rutana at therapeutic application in rats with heliotrin hepatitis” European journal of molecular & clinical medicine, 2020, volume 7 (scopus). 5188-5193
23. Бобоева Р.Р Мавлонов А.А Саидов С.А. Худдиева Н.Ю «Исследование желчегонной активности рутана » International journal of discourse on innovation, integration and education 04 | november 2020 70-75